בס"ד

מורשת אור החיים הקדוש
הוצאת ספריו וכתביו הק' ומפעלים להפצת תורתו

תורת האור החיים הקדוש

פרשת וישלח תשפ"ז

פניני אור החיים

בש"ם בצלאל - לע"ג
הרה"ח רבי משה שמואל
ב"ר בצלאל ז"ל

הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו (לב יב).

יש לפרש, דחשש יעקב על שני כוחות שיעמדו לזכות עשיו, הראשון, כח רוחני, שהרי יש לו זכות אבות, וכנגד חשש זה ביקש "מיד אחי", שלא תעמוד לו זכות אבות. והשני, כח גשמי, מפני גודל תוקפו וחוזקו, וכנגד חשש זה ביקש "מיד עשיו".

קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הֻבָאת לָךְ כִּי חַנַּנִי אֱלֹקִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹל (לג יא).

קשה, דהרי בסופו של דבר נחסר מרכושו בגלל המתנה. וגם, מה ההוספה "וכי יש לי כל". ויש לפרש, דרמוז כאן על בחינת הקדושה שנקראת "כל", וכשהאדם זוכה להשיג בחינה זו, אז **כל מה שנחסר מנכסיו, נשלם בעצמו**, וזהו מה שאמר יעקב לעשיו שהוא זכה לבחינה זו, וגם כל האבות זכו לה, וכמו שאמרו חז"ל (ב"ב יז, א) אברהם "בכל", יצחק "מכל", יעקב "כל", וזו הברכה של כלל ישראל שכתוב בפרשתינו שיהיו "כחול הים" - שהוא עפר תיחוח וכשלוקחים ממנו אינו ניכר החסרון, לפי שתכף הוא נשלם מעצמו.

וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֻכּוֹת (לג יז).

הקשה רבינו, וכי בשביל שעשה סוכה, קרא למקום כן. ותירץ: **כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה, מה שלא עשה כן אדם קודם, שיכין סוכה לבהמות, ולשינוי חדש קרא המקום עליו.**

וַיִּהְיוּ יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה (לה כח).

קשה, מדוע לא כתוב 'ויחי יצחק' כמו שכתוב אצל אברהם ויעקב. וכתב רבינו לתרץ דבר נורא: **להיות שמיום שנולד עד העקידה לא היתה לו בת זוג, ואמרו חז"ל, השרוי בלא אשה שרוי בלא חיים, ומעת העקידה אמרו חז"ל שהתחילו לכהות עיניו** [וסומא חשוב כמת] **לזה לא הזכיר בו חיים.**

אֵלֶּה בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן (לו כז).

יש לפרש בדרך רמז, לפי מה שאמרו חז"ל, שאומר הקב"ה ושואל 'מפני מה בני עניים', ומשיב הקב"ה, שבאמצעות היסורים והצרות שיש להם בעוה"ז, מתרבה החלק שלהם בעולם הבא באוצרות מלאים כל טוב. וזה הפירוש "אלה בני אצר" שרוצים לאצור אוצרות בעוה"ב, יקבלו על עצמם "בלהן" בהלה ופחד, "זעון" - יראה ברתת וזיע, "ועקן" - צרות. ומסיים רבינו וזל"ק: ומעתה, **מי האיש החפץ חיים העליונים לאצור אוצרות הטוב, ימאוס בעולם הזה ובתענוגיו, ויקבל עליו בלהן וזעון ועקן** [בהלה ויראה וצרות] **לטוב לו כל הימים ולמלאות אוצרותיו.**

החיבור שלך לרבינו 'אור החיים' הקדוש זי"ע והפצת תורתו הק'

- שיעורים יומיים קצרים וברורים בספה"ק אור החיים באידיש ובעברית
- הדפסת וחלוקת ספרי האור החיים הק' המסוגלים לשמירה והצלחה
- תפילות והזכרת שמות בציון רבינו הק' ע"י ראש המכון בכל שבוע
- הוצאת והפצת גליון שבועי במשנת רבינו הקדוש לזיכוי הרבים
- כולל להוראה "כנסת ישראל", כשמו ובדרכו של ישיבת רבינו הק'
- כולל "ליל שישי" ללימוד ספה"ק "אור החיים" על הפרשה

לפרטים והשתתפות במפעלות הקודש בקו **מורשת אור החיים: 0733713620**

פניני הסידות
על פי דברי רבינו

רמז מספר 'שעיר' בהמות ששלח יעקב לעשיו

עִזִּים מָאתַיִם וְגוֹ'. שָׁמַעְתִּי מִמּוֹרִי זְקֵנִי זצוק"ל, שֶׁנִּתְכַּוֵּן יַעֲקֹב בַּחֶשְׁבּוֹן שֶׁשָּׁלַח מִבַּעֲלֵי חַיִּים, בְּחֶשְׁבּוֹן שֵׂעִיר שֶׁעוֹלֶה בּוֹ תק"ף, וְלָזֶה שָׁלַח בְּחֶשְׁבּוֹן עִזִּים וּרְחֵלִים ת"מ, וּגְמַלִּים שְׁלֹשִׁים עִם בְּנֵיהֶם הֵם שִׁשִּׁים הֲרֵי ת"ק, פָּרוֹת וּפָרִים חֲמִשִּׁים, אֲתוֹנוֹת וַעֲיָרִים שְׁלֹשִׁים, הֲרֵי תק"ף לְשַׁבֵּר תָּקְפּוֹ (לב טו).

בספה"ק **אגרא דכלה** הוסיף לבאר, שיעקב אבינו חשב במחשבתו כאותה כוונה שהיה מכוון הכהן גדול כששלח השעיר לעזאזל ביום הכפורים. ובזה מפרש מה שאמר יעקב "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלוקים", דלכאורה קשה, וכי יתכן שיאמר יעקב כן על עשיו, שראיית פניו נחשבת "כראות פני אלוקים". אלא יש לפרש, דכוונתו דהוא נותן לו המתנה באותו טעם וכוונה, כמו בשעה שנתקיים בכהן גדול "כראות פני אלוקים" - כאשר הכה"ג נכנס לקדש הקדשים ביוהכ"פ.

ומצינו בכמה ספרים שביארו בדברי רבינו, דיעקב רימז לו במספר 'תקף' למצוה מסוימת שגם היא במספר תקף, ובכח אותה מצוה ינצח אותו.

א. בספה"ק **אמרי נועם** כתב לבאר, דיעקב ביטל את כוחו של עשיו ע"י מצות תפילין שקיים, וזו כוונת רבינו ששלח כמנין 'תק"פ' בהמות, לעורר ולרמז כח ומצות 'תפילין', דתפילין בגימטריא תק"ף. ומוסיף האמרי נועם, שגם המלאכים ששלח אל עשיו היו אותם מלאכים שנבראו ממצות תפילין. וכן כתב בספה"ק **ישמח משה** דיעקב שלח המלאכים שנבראו ממצות תפילין של ראש. ובספה"ק **חקל יצחק** נתן רמז לזה: מלאכים ממ"ש, ראשי תיבות **מן מקום שער** - והיינו התפילין שצריך להניחן בתחילת שער הראש, יעו"ש.

ב. **המהרש"ם בספרו תכלת מרדכי** כתב לבאר דברי רבינו, דיעקב אבינו בא בכח התורה, והיינו על פי מה שפירש **הפני יהושע** (ברכות ה, א) לדברי הגמ' שכל הקורא ק"ש על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר "ובני רשף יגביהו עוף", ואין "עוף" אלא תורה, וביאר הפנ"י, דהנה הנקבה בסט"א ששמה 'לילית' היא בגימטריא ת"פ, והזכר בגימטריא ס"מ, ושניהם ביחד הם בגימטריא תק"פ, וכשמתדבקים בהם נולדים המזיקים.

וע"י כח התורה, מפרידים מן השם של הס"מ שהוא 'סמא-ל', את האותיות 'אל', ועל ידי כך נפרדים הזכר והנקיבה של הסט"א, או אז 'תורה' ביחד עם אותיות 'אֵל' - בגימטריא תק"פ, ובכך אפשר לבטל כח הסט"א, יעו"ש.

ג. **במכתם לדוד** (שפרבר) כתב לבאר דברי רבינו, דיעקב בא בכח התפילה, ועליו נאמר הפסוק "הנותן אמרי שפר":, שהתפלל לפני ה' שיקבל תפילתו לשבר תוקפו של עשיו, בכח תפילתו ובמעשיו, ו'שפר' בגימטריא תק"פ. ובזה מפרש דברי המסורה המובא בבעל הטורים, דכתיב ג' פעמים "שלוחה". "מנחה היא שלוחה"; "והנה יד שלוחה"; "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר". ללמדנו, "מנחה היא שלוחה", שהיתה נראית לעשיו כמתנה, אבל האמת היא "והנה יד שלוחה", 'לשבר תוקפו של עשיו', וזה היה על ידי "נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר", דהיינו כח התפילה.

עיתון המהדורה החדשה של הספר "כל הכתוב לחיים"
לזכות הפטרון יהודה בן שרה עריס, וכל עושי'

בני שכם נתחייבו מיתה מדין רודף

וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר, וְאֶת חֲמוֹר וְגוֹ'.
קָשֶׁה, לָמָּה יַהַרְגוּ מִי שֶׁלֹּא חָטָא. וְעוֹד, לָמָּה לֹא הִקְדִּימוּ בְּבַעַל עֶבְרָה תְּחִלָּה.

אָכֵן, הִנֵּה בְּנֵי יַעֲקֹב לֹא הָיָה בְּדַעְתָּם לַהֲרֹג אֶלָּא בַּעַל עֲבֵרָה, אֶלָּא שֶׁכָּל בְּנֵי הָעִיר רָצוּ לַעֲמֹד בַּפֶּרֶץ כְּנֶגְדָּם לְבַל יַהַרְגוּ מַלְכָּם, אֲשֶׁר עַל כֵּן הֶרָגוּם מִדִּין רוֹדֵף, וְהוּא אוֹמְרוֹ "וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר", וּבָזֶה הִשִּׂיגוּ לַהֲרֹג אֶת חֲמוֹר וְאֶת שְׁכֶם, וְזוּלַת זֶה לֹא הָיוּ יְכוֹלִין לִנְקֹם נָקָם מֵהַמְחֻיָּב לָהֶם מִיתָה (לד, כה).

בספה"ק **באר מים חיים** כתב: על טעם הרב הקדוש בעל אור החיים, יש לפקפק במה שכתב שכל בני העיר עמדו כנגדם לבל יהרגו מלכם ודנום דין רודף, האיך מרומז זה בכתוב, ואדרבה, בעשיית המעשה נאמר "ויבואו על העיר בטח" וגו', משמע שלא היה להם שום דבר עומד נגדם. ע"כ.

אם כי יש לומר, שדייק רבינו לכתוב שכל בני העיר 'רצו' לעמוד בפרץ כנגדם לבל יהרגו מלכם, פירוש, שהכירו בהם שמעון ולוי שבודאי לא יחשו ולא ישקטו בעבור מלכם וירצו כולם להרגם, ולכן הגם שבפועל לא היה שום דבר, כי לא ידעו בני העיר מזה, ולכן לא כתוב בקרא שום דבר על מלחמה וכדומה, אבל היו מחוייבים להרגם עוד בטרם יוודע הדבר, כי בודאי ילחמו, והיו במצב של הבא להרגך השכם להרגו.

ובמרקחת חיים (וייס) הקשה, דאם ידעו בני יעקב שאם יהרגו את שכם, יעמדו כל בני העיר בפרץ ועי"ז יצטרכו להרוג את כולם, א"כ לכאורה היה עדיף שלא יהרגו את שכם, כדי שלא לגרום שיסובב ע"י זה להרוג את כל בני העיר, דבכה"ג מסתבר שעדיף שלא לעשות מה שמחוייב להרוג את שכם, כיון שזה יגרום שיצטרך אח"כ להרוג אנשים אחרים.

והביא **מהגר"ש קלוגר** בספרו 'עבודת עבודה' (ע"ז י, ב) שהעיר כעין זה, במה שמסופר בגמ' שם שאנטונינוס היה הורג כל יום שנים מעבדיו כשבא ללמוד תורה אצל רבי, והקשו התוס' שם, דהלא שפיכות דמים הוא משבע מצוות. ותירצו, שהיה אנטונינוס ירא פן יודיעו הדבר אל השרים והיו גורמין להרגו, ואמרינן אם בא להרגך השכם להרגו.

והקשה העבודת עבודה, דאה"נ שאחר שהביא עמו העבדים הוי בכלל הבא להורגך השכם להרגו, אבל איך הותר לו להביאם עמו, כשהיה יודע שאח"כ יצטרך להרגם, כיון שבן נח מוזהר על שפיכות דמים, וכעת העבדים עדיין לא היו מחוייבים מיתה. וכתב העבודת עבודה, לתלות נידון זה **בפלוגתת הבעל המאור והרז"ה** (שבת נג, א מדפי הרי"ף) לגבי מילה, כשנשפכו החמין של אחר המילה, האם מותר למול בשבת ולהכניס עצמו למצב של פקוח נפש, והדברים עתיקין.

עוד הביא במרקחת חיים, ממה שייסד **הגרש"ז אויערבך** זצ"ל במנחת שלמה (ח"א סי' ז') שבפיקו"נ א"צ למנוע עצמו בשום דבר, אף שע"י זה יהיה מי שירצה להורגו, דמותר לו לעשות מה שרוצה, ואם אחד ירצה להורגו על זה, מותר לו להרוג את חברו. והוא הדין בשבת, מותר לו להדליק אור לצורך חולה, אף שיכול ללכת לשכן ולהעיר אותו שיתן לו אור, וכן כשיש חוט חשמל קרוע ברחוב, מותר לצלצל לחברת חשמל, אף שהיה אפשר שיעמוד שם כל השבת ויודיע לאנשים שלא יעברו שם, ע"ש באריכות. ובזה אתי שפיר העובדא דאנטונינוס, וגם דברי רבינו, כי מותר לאדם לעשות דבר היתר כדרכו, גם כשע"י זה יגרם היתר להרוג משום פקו"נ.

"פלאי הדיים"

חידות בפלאות בעשיתן של האור החיים הקדוש

נערך על ידי המשפיע,
הרה"ג ר' דוד נתנאל שווארץ שליט"א,
ראש"ס יד המשפט, ויו"ר מכון 'פלאי התורה'

להזמנת דרשות מהמשפיע שליט"א: 0527156981

חידוד א'

בדרך כלל בונים סוכה רק לחג הסוכות בשביל בני אדם שיוכלו לשבת ולישון בה. היכן מצינו צדיק נשגב שבנה סוכה באמצע ימות השנה בשביל בהמות, ועל שם כך קרא לאותו מקום 'סוכות', ורבינו מפליג במעלת דבר זה, ומדוע ?

מקור לתשובה: אור החיים הקדוש בפרה"ש עה"פ ויעקב נסע סכתה וגו'.

חידוד ב'

ידוע הדין דאסור להחניף לרשעים. איך יתכן, דמותר להחניף לרשעים ?

מקור לתשובה: אור החיים הקדוש בפרה"ש עה"פ ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשיו וגו'.

בין כל המשיבים תשובה נכונה לאחת החידות, בפקס 15388556981 או בדוא"ל מכון 'מבאר הפלאות' q222678q@gmail.com **יכנסו להגרלה החודשית,** בו יוגרלו:

2 זכיות בסך 100 ₪

2 זכיות בסך 50 ₪

2 זכיות על הספר החדש 'מאור החיים' עה"ת
שלא היה ניתן להשיג שנים רבות ויצא כעת במהדורת מפוארת על ידי המכון.

שימו לב: על כל תשובה נוספת נכנסים להגרלה פעם נוסף.

נא לכתוב את התשובות בכתב ברור וקריא, ולציין שם, וכתובת מגורים, ומספר טלפון לחזרה.

מורשת אור החיים הקדוש
הוצאת ספריו וכתביו הק'
ומפעלים להפצת תורתו

בס"ד אנו נמצאים בשלבי עריכת
פרוייקט ענק על ספה"ק "אור החיים"
עם הרבה גילויים והוספות נפלאים.

מי שיש בידו איזו הערה, הוספה, קושיא וכדו' בדברי רבינו, מתבקש לשלוח אלינו לזיכוי הרבים, ויפורסמו בעלון ובספר, לפי הענין.

פרטי המכון
כתובת: סוקולוב 9 כניסה ב ב"ב
פקס: 03-5796398
מייל: torat6398@gmail.com

מאור הזהב

וישלח

הכרת יעקב במלאכים על ידי פגיעתם בו, ומה שהיה משתמש במלאכים

בראשית ברא אלהים וכו' (א, א). הדא הוא דכתיב (לב, ד): **וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר וכו'.**

יש לדייק בפסוק זה כמה וכמה דיוקים. הראשון, וכי יעקב לבדו בעולם שלח מלאכים, והלא כמה אנשים שלחו שלוחים ולא אמר לנו התורה כלום. ותירצו חז"ל, שמשום ששלח מלאכים ממש (בראשית רבה פרק עה), מה שלא עשה שום אדם אחר בארץ, סיפר לנו חידוש זה בתורה. ועם תשובה זאת מעוררים אנו קושיא אחת, היאך יעקב שלח מלאכים ממש, והלא המה משרתים למלך מלכו של עולם ישתבח שמו, ומן הדין אסור להשתמש בשרביטו של מלך והמשתמש חייב מיתה (סנהדרין כב, א). ואף שהמלך מוחל על כבודו, אמרו חז"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות יז, ב). ראשי תיבות מל"ך: מ'חול ל'א כ'בודו.

ולתרץ זה, צריך לפרש הפסוקים הקודמים לפרשה זאת, ויבא הכל על נכון: **ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחנים** (לעיל פסוק בג). מאי **ויפגעו בו**, היה לו לומר **ויפגעו**. [אלא] רצה לומר, ראה יעקב המלאכים ומיד פגעו בו ברגע אחד, ומתוך שינוי זה ידע שהמה היו מלאכים. משום שמן הסתם רואה אדם את חבירו ברחוק וכל עוד שיקרב אליו רואהו עוד, וכאן בתחלת ראייתו מיד פגעו בו בקרוב, שאם לא ראה שינוי זה, לא היה מכירם למלאכים[1].

[ו]מפני שמלאכי חוצה לארץ אינם נראים כמלאכי ארץ ישראל שהיו תדירים עמו וגם בימי יצחק. וכיון שראה כל כך, אמר יעקב **מחנה אלהים זה** וגם קרא למקום ההוא **מחנים**, רצה לומר שני מחנה אלהים, המלאכים האלו, והמלאכים שהיו עמו תדיר משונים מאלו, אמר ודאי שני מיני מחנה אלהים המה, ומאחר שעשה לי ה' ככה, ודאי לעשות שליחותי באו. וזהו רמוז בסמיכות הפרשיות: **ויקרא שם המקום ההוא מחנים. וישלח יעקב מלאכים.**

וכל זה גם כן רמוז בפסוק של **בראשית** באופן זה: בראשית בשביל ראשית שהוא ישראל, **ברא אלקים שמים וארץ**, ואם כן אמר יעקב יכול אני להשתמש במלאכים, ואף על פי שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, הקב"ה אינו כן, שמוחל על כבודו.

ואני בעניות דעתי נראה לי להוסיף על זה[2]: **בראשית** בשביל ראשית שהוא ישראל **ברא אלהים**, רצה לומר מלאכים שנקראו בהרבה מקומות אלהים, ומזה הטעם שימש בשרביטו של מלך וכו'.

הטעם ששלח מלאכים דווקא

עוד קשה, למה לא שלח יעקב אחד מעבדיו לשליחות. הטעם הוא, מפני שכוונת יעקב היתה לשלוח שליח אחד שיגלה לב עשו אם יבא לשלום או למלחמה, וגם לא רצה יעקב ליתן זמן לעשו לחשוב עליו רע, וכל זה אי אפשר להיות אלא במלאכים שידוע להם נסתרות בני אדם[3], וגם לא נתנו המלאכים זמן רב, מפני שהרף עין הוא שליחותם כמו שאמרו חז"ל (חולין צא, ב) על פסוק "וגוייתו כתרשיש" (דניאל י, ו) תרי שש, ושיעור גוויית המלאך הוא שליש העולם. ובעוד שהיו המלאכים עם יעקב גם כן לעשות שליחותם לעשו, עם הפכת פניו לצד אחר, מיד פגעו עם עשו. וזהו רמוז בפסוקים שאחריו **וישלח יעקב מלאכים "לפניו" אל "עשיו"**, בעוד שהיו לפניו, היו גם כן אל עשו.

ובשנים או שלשה עדים יקום דבר פשט זה. באומרו אחר זה **אל עשו ארצה שעיר**, ולא אמר 'לארץ שעיר', רצה לומר בעת עצמה שהיו **לפניו** היו **ארצה**, דאי לא תימא הכי הוה ליה למימר 'לארץ שעיר' ונפקינן משם שהלכו לארץ שעיר, אלא אמר **ארצה** לרמוז שעשו שליחותם בלי צורך הליכה.

והשני, באומרו אחר כך **וישובו המלאכים**, הוה ליה למימר 'וילכו וישובו', כמו במשה "וישלח אותם משה וכו' וילכו ויבאו"[4], ומאחר שאין אמר כאן 'וילכו', שמע מינה שלא הלכו, אלא הפכו פניהם ופגעו בעשו. והעד השלישי, באומרו **ויפגעו בו**, דייקינן שפגעו בו בכל מקום.

ביאור כוונת דברי יעקב לעשיו לקרר את כעסו מעליו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך (לב, ה-ו).

מהו **לאמר וכה תאמרון**, די לנו שיאמר **כה תאמרון**. אלא כונת יעקב היתה לקרר כעסו של עשו, ואמר למלאכים בבקשה מכם שבלשון הזה תדברון אל עשו ותאמרון: **כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב**. כדי שידע עשו שקרא לו **אדוני** וגם הוא **עבדו**. ועשה כך, מפני שכעס עשו לא היתה אלא על מכירת הבכורה, ובזמן ההוא הפשוט קורא לבכור אדון. ויעקב על טעם זה ציוה למלאכים שיאמרו ככה: **כה אמר עבדך יעקב**, והוא בעצמו אמר **לאדוני לעשו ועבדך יעקב**, ולא משום דרך ארץ אנו אומרים.

וגם הוא עצמו אמר **לאדוני** ולא 'לאחי', וגם **עבדך** ולא 'אחיך'. לרמוז לו, אף על פי שאני יעקב ותאמר ששמא גרים, והוא מה שאמרת "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני" וכו' (כז, לו), **דע שעם לבן גרתי**, ולבן ידוע לכל שהוא רמאי גדול, ועם כל זה גרתי עמו. ושמא תאמר שישבתי עמו יום או יומים, דע **ואחר עד עתה**. ושמא תאמר ששלח אותי כאחד הפחותים מפני רעתי ורוע מעללי, דע **ויהי לי שור וחמור** וכו', והוא ביגיעת כפי. וזהו שאמר לי **ואשלחה להגיד לאדוני** כל הדברים **למצוא חן בעיניך**, ושלא תאמר עוד כמו שאמרת בתחלה "הכי קרא שמו יעקב ויעקבני" וכו'.

---

1. באור החיים הקדוש סוף פרשת ויצא: ופשט הכתוב הוא, להיות כי שלח ה' מלאכים בדמות אנשים להדמות לפני עשו כאשר הוכיח סוף המעשה, לזה הקדים להודיע המעשה שממנו הרגיש יעקב היותם מלאכים, ואמר שלא בא המחנה כדרך האנשים שקודם יהיו נראים הלוך וקרב עד שיגיעו אצל הבאים אצלו אלא תיכף ומיד צמחו לפניו, והוא אומרו **ויפגעו בו** פירוש ראיה ראשונה היתה הפגיעה **בו** אצלו, **ויאמר יעקב כאשר ראם בדרך זה מחנה אלהים**, אין אלה אנשים אלא מלאכים, **ויקרא שם המקום מחנים** פירוש, ב' מחנות, אחד של אנשיו שהיו עמו לערוך מלחמה, והב' של מלאכים בדמות אנשים כי באו לעזרת ה' לידידו יעקב בחיר ה'. עכל"ק.

2. מדברי תלמיד רבינו רבי משה פראנקו ז"ל - בעל מחבר ספר זה.

3. וכן כתב בזה באור החיים הקדוש כאן: או ירצה על זה הדרך **אל עשו** שהוא שונא, **אל אחיו** שאינו שונא, פירוש שיעשו השליחות לערך אשר ימצאוהו, אם ימצאוהו שהוא שונא תהיה השליחות באופן אחד, ואם יראו כי הוא אחיו תהיה השליחות באופן אחר, ודבר זה לא יוכלו הבין זולת המלאכים, כי האנשים יכול להטעותם. ע"כ.

וב'פני מנחם' (שנת תשנ"ו) כתב, דבפשטות כוונת רבינו דאת המלאכים לא יוכל עשיו להטעות, כיון שהם יודעים מחשבה שבלב. [וכמו שכתב כאן ב'מאור החיים'. וכן כתב באלשיך הקדוש]. וציין לדברי התוספות במסכת שבת (יב, ב) על דברי הגמרא שלא יתפלל האדם בלשון ארמי, לפי שאין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. והקשו התוספות, דהרי אפילו מחשבות שבלב האדם יודעים, וכל שכן שמכירים בלשון ארמי, והניחו בקושיא. ועכ"פ מפורש בדברי התוספות דמלאכים יודעים מחשבות שבלב.

אולם כתב לדחות, דלעולם יש לומר דאין המלאכים מכירים המחשבות, וכמו דנקטו הרבה אחרונים, עיין מעדני מלך (ברכות פ"ב סימן יב אות ז), שפת אמת ויעב"ץ (שבת שם), ופתח עינים (סנהדרין יט, א). אבל יכולים הם להרגיש הקדושה, ולפיכך שלחם יעקב אבינו לעשו שירגישו אם אמת בפי עשו או לא, ובפרט אצל יעקב אבינו שהיה איש אמת והמלאכים הללו נבראו ונעשו מהמצוות שלו שעשה בדרך אמת, בודאי היו יכולים להרגיש האמת. עכ"ד.

[ונעתיק בזאת מה שכתב בספה"ק 'נועם אלימלך' פרשת בהעלותך, וזל"ק: דאיתא בגמרא (שבת יב, ב) אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. והקשו התוספות, תימה הלא אף מחשבה שבלב יודעין עיין שם. ונדחקו המפרשים בהתוספות, דמנא ליה דאף מחשבה שבלב יודעים. ואפשר לומר דבאמת אין המלאכים יודעין מחשבה שבלב רק באופן זה, דהנה המלאכים הממונים על התפלה הם מעלין את תפלת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא ועושים עטרה על ראשו, והם צריכין להבחין בין תפלה כשרה וצלולה ובין תפלה הנמצא בה מחשבת פסול חלילה, כי תפלה זו לא תעלה לריח ניחוח לד'. ולכאורה לדברי האומר דאין יודעין מחשבה שבלב, איך יודעין להבחין, אלא שזה נתן להם השם יתברך שיריחו בהתפלות באיזה בחינה שנתפלל, והיינו האדם המשמר עצמו מכל דבר רע כל היום מחניפות ושקרים וליצנות וכעס וגאות ושנאה ותחרות ומשאר דברים המפסידים העבודה, ולזה הוא עוסק בתורה ובגמילות חסדים ובעסק המצות, והיה כאשר יבא אותו האדם להתפלל, אזי כל הבחינות מאיזה מצוה שעשה נותנת בו ריח טוב בהתפלה ההיא כמו שהתבלין נותנין ריח טוב בתבשיל, וחלילה להיפך נותנת ריח רע בתפלה. והמלאכים המקבלים התפלות הם מריחים באותה תפלה. ובחינת כל מצוה ומצוה יש לה ריח לעצמו, וכן כל חטא ועון יש לה ריח לעצמה. ועל ידי זה יודעין המלאכים להבחין בהתפלות. נמצא על ידי התפלות הם יודעים מחשבות האדם אם טוב ואם רע, אבל בלא זה אינם יודעים מחשבות האדם. עכל"ק].

4. "וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג, ג).

"וילכו ויבואו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישיבו אותם דבר ואת כל העדה וירא את פרי הארץ" (שם פסוק כו).

דרכי חיים

גם דברי הרשות יהיו על פי תורה

אשרי מי שגדל בתורה, ועמלו בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו.

ירצה לומר, ש'גדל בתורה', דהיינו שלומד. 'ועמלו', פירוש, אפילו מה שהוא עמל בדברי הרשות, הוא על פי ה'תורה', ואז 'עושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב' וכו'[1].

ברכות יז, א

הדרך לזכות לעולם הבא באחדות ובחינוך הבנים

תנו רבנן: כשחלה רבי אליעזר, נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו, רבינו, למדנו אורחות חיים ונזכה בהן לחיי העולם הבא. אמר להם, הזהרו בכבוד חבריכם, ומנעו בניכם מן ההגיון, והושיבום בין ברכי תלמידי חכמים, וכשאתם מתפללים - דעו לפני מי אתם עומדים, ובשביל כך תזכו לחיי העולם הבא.

[2]מדוע לא רצו לדעת דרך חיים עד היום. אלא, דבהיות הרב שלהם עליו השלום חי וקיים, לא היה בהם פוצה פה ומצפצף, וכאשר בעונות ראו אותו הולך אל בית עולמו, חששו כי כל אחד יהיה מתנשא בהם ומתגדל על חבירו ונמצאו מפסידים עולמם מהנמשך מזה, לזה בקשו ממנו שילמדם דרך כלל ואיזה חכמה דרך חיים. ועוד בקשו ממנו שיודיעם דבר שבאותו עולם עצמו אַחַר לָכֶתָּם מחנים[3] שם יזכו ויהיו מרויחים אחר מותם.

ולזה השיבם בעוצם חכמתו, כנגד שאלה ראשונה אמר להם שיזהרו בכבוד חבריהם, ממילא לא יתנשא שום אחד מהם על חבירו וכל אחד יבקש לכבד את חבירו, ואפשר גם כן שיתחייבו לעשותה מצד צוואת הרב, ובזה תמיד יהיו צדיקים וממילא יזכו לחיי עולם הבא. וכנגד מה ששאלו שאפילו אחר היותם בעולם הבא שם יזכו, אמר להם שיזהרו בבניהם ללמוד על אופן המועיל.

ברכות כח, ב

---

1. כן כתב בספה"ק תפארת שלמה (פרשת תולדות): אמרינן בגמרא, כי ליום הדין שואלים את האדם 'נשאת ונתת באמונה'. ר"ל באמונה, כמ"ש ואהיה אצלו אמון, שזה קאי על התורה, וכן אמונה היא התורה. דהנה, אף אם האדם מוכרח לבקש פרנסתו כל יום ויום ואינו פנוי לעסוק בתורה יומם ולילה, בכל זאת, אם במשא ומתן עם בני אדם הוא מתנהג עפ"י התורה, שלא להונות ושלא לגזול ושלא ישקר וכדומה, הנה הוא בעוסקו במשא מתן הוא עוסק בתורה. כי צריך לשום לבבו אל כל אשר יפנה לבלתי עבור על מצות ה' לעשות קטנה או גדולה שלא כדת. והנה, זהו שנאמר אצל יצחק "ויהי לו צאן ובקר ועבדה רבה ויקנאו אותו פלשתים". ר"ל, גם בכל העושר והנכסים ומקנה הצאן והבקר שהיה צריך לעסוק ולהשתדל בעניני עוה"ז, היה לו עבודה רבה להש"י בהתנהגו עפ"י דרכי התורה והעבודה גם בכל עניני עוה"ז כמדובר. ועל זה ויקנאו אותו פלשתים, כי היה לו תורה וגדולה במקום אחד. וזה ששואלים את האדם, אם אמת כי מוכרח היית לעסוק במו"מ ולבטל מלימוד. אך אם נשאת ונתת באמונה עם דרך התורה, גם זה לתורה יחשב לך כנ"ל. עכד"ק.

2. קשה.

3. מליצה מלשון הכתוב (מלכים א' ב, ח) "ביום לכתי מחנים". והכוונה כאן אחרי לכתם מן העולם.

השבת היא קיום העולם

בכל הדורות היה תמיד "שומר שבת"

ולך לדעת כי מיום ברוא אלוקים אדם **לא חסר העולם דבר המעמיד צדיק יסוד עולם שהוא שומר שבת**[1], כי אדם הראשון שומר שבת היה (ב"ר כב) ואחריו קם שת בנו כי הוא היה צדיק גמור, ואחריו כמה צדיקים, וכשזה נופל כבר בא השמש שומר שבת מתושלח וכו' נח שם אברהם[2] וכו' ומשם לא פסקה שמירת שבת מישראל, ואפילו במצרים היו שומרי שבתות כמאמרם ז"ל (שמו"ר פ"א).

בראשית ב ג

השבת משפיע נפש לכל הנבראים

איתא בגמ' ביצה (טז.) אמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת,ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר (שמות לא טז) "שבת וינפש", כיון ששבת ווי אבדה נפש, ע"כ.

ורבינו מביא את דברי הגמ' וכותב בזה"ל: אין זה אלא דרך דרש שדרשו מאומר "וינפש" ולא אמר "ונפש" דרשו כי נתכוון הכתוב לרמוז כיון שיצא שבת וי שאבדה הנפש, אבל משמעות פשט הכתוב אינו יוצא ממנה שנתכוון לומר כיון ששבת, פירוש, **בא שבת "וינפש" פירוש נשפע שפע החיוני בכל הנבראים**, כי קודם השבת לא היה נפש הנבראים, וכן מצאנו לרז"ל בספר הקדוש זהר התורה (תזריע מד) שנתנו טעם למצוות ה' למול ביום השמיני ושלא לקרב קרבן לה' עד יום הח', כי **הטעם הוא עד עבור עליו יום השבת ויהיה בעל נפ** ש עכל"ק.

בראשית ב ב

---

1. **הטעם שעושין הספד לצדיקים בשבת:** בספר **חלקם בחיים** (פאלאג'י, דרוש כא דף נא, ב) ביאר על פי דברי רבינו, הטעם שרגלים לעשות הספדים על הצדיקים בשבת קודש, כי על ידי שהצדיק היה שומר שבת - היה מתקיים העולם, ועכשיו שנסתלק הצדיק, חסרה השמירת שבת שלו, וראוי להספיד ולהצטער על כך דווקא ביום השבת.

2. **האם אברהם אבינו שומר שבת היה:** בספר חלקם בחיים (פאלאג'י, דרוש כא דף נא, ב) העיר על דברי רבינו שאברהם שומר שבת היה, מדברי המדרש (בר"ר יא,ח) אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת, ירש את העולם במדה, שנאמר (בראשית יג יז) 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה' וגו', אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת, שנאמר (שם לג יח) 'ויחן את פני העיר', נכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין מבעוד יום, ירש את העולם שלא במדה, שנאמר (שם כח, יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ' וגו'. ע"כ. והרי מפורש במדרש דאברהם לא כתיב בו שמירת שבת. וציין למה שכתב בנו בספר שמו אברהם (ערך שבת אות א) כמה ביאורים בדברי המדרש, ואחד מהם, שבוודאי גם אברהם שמר שבת, אלא שלא פירסם ולימד לאחרים, כמו יעקב אבינו שקבע תחום שבת גם לאחרים.

עוד הביא שם בספר חלקם בחיים, בשם בנו ה"ר יצחק, שהקשה על דברי רבינו שהעולם מתקיים ע"י שמירת שבת, מדברי חז"ל (בר"ר יב, ט) שאמרו כי העולם נברא בזכות אברהם, וכפי שדרשו על כך בפסוק (להלן ב ד) אל תיקרי 'בהבראם', אלא 'באברהם'. ותירץ, דה'בריאה' עצמה היא בזכות אברהם, ואילו ה'קיום' שלה הוא בזכות שמירת שבת.

ספרי מכון "מורשת אור החיים הקדוש"
בראשות הרה"ג משה שוואַרץ שליט"א

מורשת אור החיים הקדוש
הוצאת ספרי וכתבי הק'
ומפעלים להפצת תורתו

פרי תואר:
על יורה דעה – ה' כרכים (סימן א - כח; סא - קכב), עם ביאורים והרחבות, ומדור 'פסקי פרי תואר'

כל הכתוב לחיים:
ילקוט אלפי ביאורים והערות מגדולי הדורות על ספר אור החיים הק' - ב' כרכים, עם מפתחות.

כתבי אור החיים הקדוש:
גליונות ואגרות מכתבי־יד רבינו הק' ותלמידיו, עם ליקוטי שמועות מכתבי תלמידי רבינו.

סידור עם פירושי אור החיים הק'
לחול ולשבת: נוסח ספרד - ב' כרכים, ונוסח עדות המזרח - בכרך אחד.

זמירות לשבת קודש עטרת אור החיים
[גם בנוסח ע"מ]: פניני אור החיים על סדר הזמירות, ופרקים נרחבים על מנהגי והליכות רבינו בעניני שבת קודש.

ראשון לציון:
על ש"ס, נ"ך ויורה דעה– ה' כרכים, עם ביאורים והרחבות. וכרך מיוחד 'פסקי ראשון לציון'

שערי 'אור החיים':
ביאור רחב על הקדמת אור החיים, ופרקי מבוא וכללים ללימוד ספה"ק אור החיים.

נר המערבי:
פרקי חיים ותולדות רבינו בעל אור החיים הק', עם מסמכים וגיליונים נדרים. 700 עמ', כולל מפתחות מורחבים.

תהלים עטרת אור החיים:
אוצר פניני אגדה ופסקי הלכה, שנלקטו מהספר הקדוש התהלים, עם כותרות ומפתחות.

פניני ופסקי חפץ ה':
אוצר פניני אגדה ופסקי הלכה, שנלקטו מהספר הקדוש חפץ ה' על מסכתות הש"ס, עם ביאורים והוספות נפלאים.

להשיג בקו המורשת 0733713620, או בנדרים פלוס קופת 'מורשת אור החיים'.
או במייל: torat6398@gmail.com | הפצה: ש. פרנקל 0534153889

להצטרפות לקבלת הגליון, במייל המערכת: g0774904173@gmail.com